

ARGUMENTI KULTŪRAI

Radošums, konkurētspējīga ekonomika, labāki rezultāti mācībās, integrācija, līdzdalība sabiedrības norisēs ir tikai daži no kultūras "blakusproduktiem". Kāda jēga ir kultūrai un mākslai? Kādēļ sabiedrībai tā būtu jāfinansē? Šajā materiālā ir apkopota daļa no argumentiem, kāpēc māksla un kultūra mums ir nepieciešama.

Kultūra cilvēkam

- ✎ Māksla spēj mainīt indivīda un sabiedrības dzīvi. Māksla ir unikāls saziņas veids, kas ietver visu cilvēcisko pieredzes gammu un cilvēku iesaista gan emocionāli, gan intelektuāli.
- ✎ Māksla palīdz izprast dzīves jēgu. Māksla dod iespēju cilvēkiem runāt un domāt par sarežģītām problēmām un emocijām.
- ✎ Līdzdalība mākslas un kultūras norisēs cilvēkiem dod iespēju pavadīt laiku saturīgi un veselīgi.
- ✎ Māksla un kultūra rosina izglītoties visa mūža garumā.
- ✎ Līdzdalība mākslā dod iespēju tikt sadzirdētam. Tā palīdz cilvēkiem attīstīt radošumu, empātiju, spēju risināt problēmas un uzņemties risku. Tā ir iespēja atklāt sevī jaunus talantus un spējas, iegūtajai informācijai ieraudzīt jaunus kontekstus.
- ✎ Neskaitāmi pētījumi liecina par pozitīviem rezultātiem bērnu un jauniešu attīstībā, ja mācību procesā tiek izmantotas mākslas nodarbības, kā arī, ja bērni tiek iesaistīti ārpusklases nodarbībās – spēlē teātri, deju, dzied korī, spēlē orķestrī vai mūzikas grupā. Mākslu izmantošana pedagoģiskajā darbā veicina skolēnu sasniegumus mācībās – zīmēšana palīdz iemācīties rakstīt, dziesmas un dzeja palīdz iegaumēt faktus, skolēnu iesaistīšanos teātra spēlēšanā pētnieki saista ar labākiem rādītājiem lasīšanā, savukārt mūzikas nodarbības palīdz sasniegt labākus rezultātus matemātikā.
- ✎ Mākslai ir nenovērtējama nozīme jauniešu dzīvē – caur līdzdalību mākslas un kultūras aktivitātēs var nodrošināt jauniešu iesaistīšanos skolas un sabiedrības dzīvē. Tā samazina visus iespējamus riskus jauniešu dzīvē. Tiem, kas piedalās mūzikas grupā, orķestrī, korī vai skolas izrādē, ir procentuāli mazākas iespējas tikt izslēgtiem no skolas, tikt apcietinātiem, lietot narkotikas vai alkoholu. Līdzdalība kultūras norisēs palīdz skolēniem dzīvē iegūt kompleksu skatījumu uz lietām, veicina viņu adaptivitātes spēju un spēju risināt kompleksas problēmas, prasmi iekļauties un darboties kolektīvā, uzņemties iniciatīvu. Mākslas nodarbības palielina dzīvesprieku un pašnovērtējumu.

Kultūra attīstībai

- ✎ Kultūra palīdz veidot valsts tēlu starptautiskā mērogā.
- ✎ Pilsētas ar kultūras palīdzību veido savu identitāti un rada tūristiem pievilcīgu tēlu. (Rīgas Operas festivāls, Cēsu Mākslas festivāls)
- ✎ Māksla un kultūra veicina arī vietējo sabiedrību veidošanos iedzīvotāju vidū (pilsētu svētki, ielu svētki)
- ✎ Pilsētu radošums un radošo industriju attīstība nodrošina pilsētu ekonomisko izaugsmi un konkurētspēju.
- ✎ Māksla un kultūra palīdz atjaunot ekonomisko aktivitāti un mainīt sociālo vidi atsevišķos kvartālos, uzlabot dzīves kvalitāti (Rīgā - Spīķeri, Andrejsala, Kalnciema ielas kvartāls, Miera iela).
- ✎ Māksla un kultūra palīdz radīt estētiski pievilcīgu vidi. Kultūras norises atjauno un maina kultūras mantojuma sākotnējo izmantošanas veidu, to atdzīvinot un radot jaunus resursus. Ar kultūras projektu palīdzību atdzīvina industriālo mantojumu, un tas var kļūt par vietu radošiem cilvēkiem, apvienot kultūru un biznesu (VEF Mākslas centrs).

Piemēri

- 2010.gadā Jaunais Rīgas teātris devies 22 viesizrāžu turnejās uz Grieķiju, Franciju, Vāciju, Krieviju, Čehiju, Kanādu, Poliju, Austriju, Itāliju un Jaunzēlandi.
- Latvijas pilsētās (pētījumā apskatītas 38 pilsētas) kopā ir aptuveni 299 000 radošās šķiras pārstāvju (zinātnieki, inženieri, mākslinieki, mūziķi, arhitekti,

menedžeri, profesionāļi u.c., kuru darbs saistīts ar radošiem vai konceptuāliem uzdevumiem). No tiem Rīgā – 173,7 tūkstoši, kas ir 58,1% no visiem radošās šķiras pārstāvjiem Latvijas pilsētās.

- Talantu indeksu veido cilvēkkapitāla koncentrācija (iedzīvotāji, kas ieguvuši vismaz bakalaura grādu), radošās šķiras koncentrācija, zinātniskais talants un bohēmas pārstāvju koncentrācija.

No Latvijas pilsētām visaugstākais talantu indekss ir Rīgā – 32.1, nedaudz mazāks talantu indekss ir Ogrē – 31.4. Samērā augsts talantu indekss ir arī Jūrmalā, Daugavpilī, Jelgavā un Liepājā.

Kultūra ekonomikai

☞ Kultūras nozare sniedz nozīmīgu ekonomisko ieguldījumu – sabiedrībai, valstij un pašvaldībām. Kultūras organizācijas nodrošina darbavietas, maksā nodokļus, atjaunina pilsētvidi, pilsētas pārvērš par tūrisma galamērķi.

☞ Kultūras organizācijas un radošās industrijas rada tiešus ekonomiskos ieguvumus (kultūras patēriņš, samaksātie nodokļi).

☞ Radošās industrijas un citas kultūras nozares organizācijas sniedz netiešu ieguldījumu ekonomikā, novirzot līdzekļus pakalpojumu sniedzējiem.

☞ Kultūras sektora izraisītā ekonomiskā ietekme: valsts un pašvaldību piešķirtais finansējums palīdz piesaistīt līdzekļus no citiem avotiem.

Piemēri

- Valsts teātru nodokļu maksājumi attiecībā pret saņemto dotāciju 2009.gadā ir bijuši 57%, savukārt teātru pašu ieņēmumi attiecībā pret dotāciju ir bijuši 114%.
- No katra lata, kas ieguldīts kultūras nozarē 2006.gadā, 0.41 Ls novirzīti citu nozaru uzņēmumiem, jeb – katra lata, kas ieguldītas kultūras nozarē, netiešais ieņēmumu efekts ir 1.41Ls.
- Provizoriski aprēķini liecina, ka laikmetīgās kultūras nevalstiskās organizācijas 2010.gadā katram no valsts un pašvaldību finansējuma saņemtajam latam ir piesaistījušas 1.15 Ls finansējumu no ārvalstīm un privātā sektora.

Kultūra sabiedrībai

☞ Mākslas un kultūras pieejamība visām iedzīvotāju sociālajām grupām un viscaur valstī paaugstina dažādu sabiedrības grupu dzīves kvalitāti.

☞ Kultūra ir nozīmīga integrācijas veicināšanā – ar tās palīdzību sabiedrību var veidot iecietīgāku pret dažādo un radīt piederības sajūtu. Tas ir jo īpaši svarīgi pilsētās ar daudznacionālu iedzīvotāju sastāvu.

☞ Līdzdalība kultūras norisēs paaugstina pilsonisko līdzdalības pakāpi. Tie, kas darbojas pašdarbībā, ir arī aktīvāki sabiedriskajā dzīvē – pilsoniskajās, reliģiskajās un politiskajās aktivitātēs.

☞ Māksla var palīdzēt apvienot sabiedrību kopējai problēmu risināšanai, palīdzības sniegšanai līdzcilvēkiem, pilsoniskai aktivitātei un vairot pozitīvas pilsoniskās vērtības.

Informācijas avoti:

- Kanādas Radošo pilsētu asociācijas mājas lapa "Making the Case" <http://creativecity.ca/making-the-case/index.html>
- "Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā" ("Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2007) <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosa/petijumi.html>
- "Kopsavilkums par vadošo laikmetīgās kultūras NVO darbību 2010.gadā" (Laikmetīgās kultūras NVO asociācija, 2010) <http://kulturasnvo.wordpress.com>
- "Latvijas pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības tendences" ("Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2007-2008) <http://www.latvija2030.lv/page/193>
- "Darbaspēka profesionālā mobilitāte" (LR Labklājības ministrija, 2007)
- Kultūras ministrijas dati (2010)

Sastādīja: Baiba Tjarve, CULTURELAB, 2010/2011.

www.culturelab.com

Ar [Valsts Kultūrkapitāla fonda](#) atbalstu.